

“5–7-sinf o‘quvchilarida tasviriy san’at darslarida raqamli texnologiyalar yordamida vizual tafakkurni rivojlantirish”

Axmedov Dilmurod Xolmamatovich

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriy san’at darslarida raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali vizual tafakkur va ijodiy ko‘nikmalarni rivojlantirishning pedagogik va metodik jihatlarini tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar dars jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi, o‘quvchilarda ijodiy fikrlash va tasviriy ifoda ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, darslarda multimedia vositalari va elektron loyihalar o‘quvchilarning mustaqil va hamkorlikdagi faoliyatini rag‘batlantiradi.

Kalit so‘zlar: tasviriy san’at, raqamli texnologiyalar, 5–7-sinf, vizual tafakkur, ijodiy ko‘nikmalar, interaktiv, dars. Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirish va tasviriy san’atga bo‘lgan qiziqishini oshirish pedagogik muhim vazifalardan biridir. Ayniqsa, 5–7-sinf o‘quvchilari yosh xususiyatlariga ko‘ra faol, diqqat va qiziqishga boy bo‘lib, darslarda uzoq vaqt davomida bir nuqtaga e’tiborini jamlashda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli darslarda raqamli texnologiyalarni qo‘llash jarayonini samarali va qiziqarli qiladi.

Raqamli texnologiyalar o‘quvchilarga vizual materiallar bilan ishlash, turli san’at uslublarini tahlil qilish, kompozitsiyalar yaratish va loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ular o‘quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi, ijodiy yondashuvni shakllantiradi va guruhda hamkorlik ko‘nikmalarini oshiradi.

Maqola 5–7-sinf o‘quvchilari misolida tasviriy san’at darslarida raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, pedagogik jarayonda ushbu texnologiyalarning samaradorligini oshirish yo‘llarini tahlil qiladi.

Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantirish va tasviriy san’atga bo‘lgan qiziqishini oshirish pedagogik muhim vazifalardan biridir. Ayniqsa, 5–7-sinf o‘quvchilari yosh xususiyatlariga ko‘ra faol, diqqat va qiziqishga boy bo‘lib, darslarda uzoq vaqt davomida bir nuqtaga e’tiborini jamlashda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli darslarda raqamli texnologiyalarni qo‘llash o‘quv jarayonini samarali, interaktiv va qiziqarli qiladi. Multimedia vositalari, elektron loyihalar va

raqamli dasturlar o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi, ijodiy qarorlar qabul qilishni rag'batlantiradi va guruhda hamkorlik ko'nikmalarini shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalarni tasviriy san'at darslarida qo'llashda birinchi navbatda dars mazmuni o'quvchilarning yosh va qobiliyatlariga mos bo'lishi lozim. Mazmun interaktiv va amaliy jihatdan boy bo'lsa, o'quvchilar mavzuga qiziqadi va diqqatini uzoq vaqt davomida saqlay oladi. Masalan, raqamli chizmalar yaratish, elektron taqdimotlar orqali turli san'at uslublarini tahlil qilish va kompozitsiyalarni virtual muhitda sinab ko'rish o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, ular o'z ishlarida individual uslubni yaratish, o'z qarashlarini ifodalash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniga ega bo'ladi.

Darslarda raqamli texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiradi. Guruhlarda ishlash, topshiriqlarni birgalikda bajarish va virtual loyiha yaratish o'quvchilarda hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu jarayonda o'quvchilar o'z fikrlarini bildiradi, yangi g'oyalarni taklif qiladi va sinfdoshlarining ishlarini tahlil qiladi. Bunday jarayon o'quvchilarning ijodiy va analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar darsni qiziqarli va esda qolarli qiladi. Video darslar, interaktiv taqdimotlar, elektron rasmlar va boshqa vizual materiallar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va mavzuni tushunishni osonlashtiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar mustaqil ijodiy ishlarni amalga oshiradi, turli texnologik vositalar yordamida kompozitsiyalar yaratadi va eksperimentlar o'tkazadi. Bu esa ularning ijodiy qarorlar qabul qilish va muammolarni yechish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'qituvchining roli raqamli texnologiyalarni qo'llash jarayonida muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi darsni rejalashtirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, topshiriqlarni ularning qobiliyatiga moslashtirish va ularni faol ishlashga rag'batlantirish orqali darsning sifatini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi o'quvchilarning ijodiy ishlarini baholashda ularning individual yondashuvini hisobga oladi. Baholash jarayoni faqat yakuniy natijaga emas, balki o'quvchilarning rivojlanish jarayonini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag'batlantiradi. O'quvchilar turli topshiriqlarni bajarishda o'z g'oyalarini ifodalaydi, turli texnologik vositalardan foydalanib kompozitsiyalar yaratadi, yangi yechimlar ishlab chiqadi. Shu bilan birga, ularning analitik fikrlash, muammolarni yechish va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Monitoring va baholash jarayoni raqamli texnologiyalarning samaradorligini oshiradi. O'quvchilarning ijodiy ishlari tahlil qilinib, ularga konstruktiv fikrlar berilishi ularning o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu tarzda, o'quvchilar

xatolarini aniqlash, to'g'ri qarorlar qabul qilish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, 5–7-sinf o'quvchilarida raqamli texnologiyalarni qo'llash darslarni interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi. Guruhlarda ishlash, topshiriqlarni birgalikda bajarish va virtual ijodiy loyihalar yaratish o'quvchilarda hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar o'z ishlaridan mamnun bo'lishi, ijodiy ishlarini baholash va o'zini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Natijada, tasviriy san'at darslarida raqamli texnologiyalarni qo'llash nafaqat o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, balki dars jarayonini interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi. Ushbu metodika o'qituvchiga o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va har bir o'quvchiga mos pedagogik yondashuvni ishlab chiqish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalar pedagogik jarayonning sifatini oshirish va o'quvchilarda ijodiy ko'nikmalarni shakllantirishning muhim vositasi hisoblanadi.

Maqolada 5–7-sinf o'quvchilari misolida tasviriy san'at darslarida raqamli texnologiyalarni qo'llashning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar darsni interaktiv, qiziqarli va samarali qilish, o'quvchilarning ijodiy fikrlash va mustaqil ijodiy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Guruh ishlari, topshiriqlarni birgalikda bajarish va multimedia vositalaridan foydalanish o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini oshiradi va dars jarayonini yanada samarali qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchining individual yondashuvi va monitoring jarayoni metodikaning samaradorligini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – T. 2. – №. B10. – С. 192-198.

5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.
6. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.